

3°. *Een gezicht in de Haarlemsche St. Bavokerk*, waarop voorkomt het grafmonument van een bisschop. Dit is 's heeren Six krachtigste argument; want het monument is van elders niet bekend, en de heer Six verklaart dan ook met stelligheid, dat het nooit op die plaats aanwezig is geweest; het wapentje van 's bisschops epitaaf, een ander dan het wapentje, voorkomende op Saenredam's toevallig bewaarde teekening, kenmerkt het monument als eene fantasie. Welnu, zóó vast sta ik in mijn geloof aan Saenredam's betrouwbaarheid als historisch getuige, dat ik tot nader order *op zijn gezag alleen* aanneem, dat het monument eenmaal op die plaats gestaan heeft en verdwenen is, zooals zoovele van onze oude grafmonumenten. Ik ontken, dat het monument daar misplaatst was: het staat niet voor het koorhek, maar aan de noordzijde van het schip, over den preekstoel, als ik wel zie. Ik ontken, dat de bisschopsfiguur ontleend is aan Londerseel; want ik kan hoegenaamd geene overeenkomst ontdekken tusschen diens gedrongen opziende pausfiguur en de lange gebogen gestalte op het monument. De verandering van het wapen is inderdaad zéér zonderling, ik kan die niet verklaren; maar naar alles, wat ik weet van de werkwijze van Pieter Saenredam, kan ik niet aannemen, dat deze verandering »willekeurig» is geweest. Wie de voorgestelde persoon kan geweest zijn? Ik weet het niet. Het moet iemand geweest zijn uit het midden der 16e eeuw: een der laatste abten van Egmond, een der bisschoppen van Haarlem, of de een of andere wijbisschop. Maar al kan ik den man niet aanwijzen, ik geef de hoop niet op, dat het grafschrift, dat Saenredam alweder zorgvol heeft weergegeven, nog eenmaal den naam, dien wij zoeken, zal doen ontdekken en zodoende Saenredam's autoriteit zal handhaven.

S. MULLER Fz.

 ONTLEENINGEN ¹⁾.
III. *Cornelis Engebrechtsz. en Hans Burgkmair.*

Het aanwijzen van ontleeningen, door kunstenaars, aan het werk van anderen is niet de meest gewaardeerde bezigheid van den kunsthistoricus, niet de meest beminnelijke manie die hem bevangen kan. Toch is het werk dat steeds weer gedaan zal moeten worden tot recht begrip van den samenhang der verschillende scholen, van de ontwikkeling der nooit afgezonderd staande meesters. De geestelijke vreugden die men bovendien bij dezen arbeid smaken kan zijn niet zoo gering. Veelal zal men in de vergelijking van voorbeeld en navolging het middel vinden om zijn oordeel over de qualiteits-waarden van beide te verdiepen. Altijd zal men met grooter scherppte dan gewoonlijk en met levendiger belangstelling zijn objecten ontleden en waarnemen.

Het is daarom mijn plan van tijd tot tijd de merkwaardigste ontleeningen die te mijner kennis komen hier, ook door middel van afbeeldingen, vast te leggen. Hetzelfde

---

1) Andere ontleeningen wees ik aan in »Bulletin» VI, pag. 180—185 en Tweede serie II, pag. 151—155.